

Den 4. part: **BORGERNE**

Dansk Samtale.
Januar 2025

Forbemærkning:

Trepartsaftalen fra juni lagde op til at inddrage Landbrug & Fødevarer samt Danmarks Naturfredningsforenings baglande. Derimod er der ingen rammer eller forslag til, hvordan kommunen kan inddrage resten af sit bagland af borgere, virksomheder og foreninger.

Det har mange kommuner erfaring med, og denne pjece bygger blandt andet på disse erfaringer. Vi præsenterer forskellige metoder til borgerinvolvering, der kan varieres og kombineres efter behov – og tilpasses de erfaringer, I allerede har.

Vi har forsøgt at tage højde for de opgaver, I står midt i – fra den reviderede vandområdeplan til hele paletten af nye støtte- og styringstiltag fra regeringen og trepartsministeriet: MARS, milepælsplanen, taskforcen osv., der ovenikøbet skal løses med en delvist ny politisk og administrativ struktur, som Naturfredningsforeningen og landbruget indgår i.

Derfor har vi kun spørgsmål til overvejelse og diskussion at tilbyde – ingen faste opskrifter og heller ikke noget at sælge. Foreningen “Dansk Samtale” er sat i verden for at skabe bedre og bredere samtaler om udvikling, beslutning og gennemførelse af politik. Når det gælder trepartsaftalen, tror vi, at succesen i høj grad afhænger af gode, lokale samtaler.

Med venlig hilsen

Dansk Samtale

Indhold

Hvornår er borgerinvolvering godt?	s. 5
Borgerinvolvering: Læg en tiårs plan	s. 6
Den deliberative værktøjskasse	s. 8
Kommunikation om borgerinvolvering	s. 14
Inspirationskilder og mulige hjælpere	s. 15

Tak for inspiration til: Jørgen Primdahl, Søren Kielgast, Jacob Torfing, Lisbeth Knudsen, Aske Palsberg, Jessica Baier og Lars Klüver

Hvornår er borgerinvolvering godt?

God borgerinvolvering kan åbne for en medleven, som styrker lokalsamfundet. Den kan hæve kvaliteten af beslutningerne og tilliden til processen bag. Den kan også skabe en positiv forventning til det lokale styre og til dem, der skal give køb på noget undervejs. God borgerinvolvering kan skabe god vilje, helhedssyn og stolthed over at være med i noget vigtigt.

Dårlig borgerinvolvering er værre end ingenting, så forskellen er vigtig.

Kvalitetskravene til borgerinvolvering i treparten er særlig store, fordi processen er teknisk kompliceret, skal koordineres med staten og nabokommuner og kan strække sig over 10 år eller mere. Samtidig er der nogle steder over 100 lodsejere med helt forskellige interesser og perspektiver - og en lang forhistorie. I sådan en proces er der grobund for masser af frustration, konspirationsteorier, traktordemonstrationer og almindelig forvirring.

Fundamentet for borgerinvolvering i trepartssammenhæng må være en variant af det, fagfolk kalder 'samar-

bejdsdrevnen landskabsplanlægning, hvor landskaber ses som foranderlige størrelser og som helheder, som forskellige aktører har en berettiget interesse i. Planlægningsprocessen skal få interessenterne til at udvikle et fælles perspektiv, hvor "de andre" ikke ses som problemet, og hvor man sammen afsøger mulighederne før man evt. går i forhandlingsposition. Tankegangen rimer godt på de nationale trepartsaftaler, hvor frivillighed og aftaler mellem erhvervs- og naturinteresser er omdrejningspunktet.

Inddragelsen af de øvrige borgere skal ske på en måde, der så vidt muligt fremmer og i hvert fald ikke modarbejder sådan en samarbejdsproces.

Der skal vælges processer og former, der giver beslutningstagere og andre aktører nogle pejlemærker, de kan bruge - og som samtidig er meningsfulde for de involverede borgere.

Der skal være et fornuftigt forhold mellem, hvad borgeren bruger af ressourcer og muligheden for at sætte præg. Der skal være fysiske og tidsmæssige rammer, der passer til. Og der skal fremfor alt være fastlagt nogle spørgsmål eller temaer, som de inviterede kan danne sig

---

¹ Samarbejdsdrevnen landskabsplanlægning - eller collaborative planning - vinder frem i mange lande, også i Danmark. Den er beskrevet og diskuteret i en omfattende forskningslitteratur, herunder en helt ny artikel, "Rurale landskaber under forandring," der relaterer begrebet til trepartsprocessen af professor Jørgen Primdahl og lektor Lone Kristensen, Københavns Universitet.

en begrundet mening om - og hvor borgernes svar kan gøre en positiv forskel for processen.

Endelig er tidsperspektivet afgørende. Selvom de umiddelbare opgaver tårner sig op, er det hensigtsmæssigt at forestille sig processen i hele dens længde og overveje de forskellige roller, som menige borgere kan spille i forskellige stadier.

Borgerinvolvering: Læg en tiårs-plan

Vi må forvente, at de tidsplaner, der meldes ud fra ministeriet og den politiske styregruppe, vil være grove og fleksible.

Der skal ganske vist afleveres en principgodkendt omlægningsplan i slutningen af året, men alle er klar over, at færdiggørelsesgraden vil variere betydeligt. Selv i de treparts-områder, hvor arbejdet går hurtigst, vil der være mange åbne spørgsmål ved udgangen af 2025.

Mange steder vil et længere tilløb være nødvendigt, før realiserbare omlægningsplaner er på plads. Naturstyrelsen skal måske bidrage til at udpege arealer, hvor der er særlig meget at vinde ved udtagning. Der skal sonderes med forskellige kategorier af lodsejere og, i visse tilfælde, med naboer og andre indirekte berørte.

Selvom produktionslandbrugene må forholde sig til muligheden for strammere markregulering, og selvom barrierer ryddes af vejen, og støttemulighederne forfines, kan det stadig tage flere år, før omlægningsplanerne bliver helt konkrete og operative.

Til gengæld er der kommunevalg i alle kommuner den 19. november.

Ideelt set bør omlægningsplanen spille en central rolle i den kommende valgkamp, inden den principgodkendes af kommunalbestyrelsen i årets slutning. Så vil borgerne vide, hvad planen indebærer, og forskellige partier og kandidater kan trække den i hver deres retning. For mange kommuner vil arealomlægningen være den største ændring af nær-områdets fysiske layout i mands minde. Ændringen vil åbne nye muligheder og fordele for nogle og skabe ulemper og begrænsninger for andre.

Men det er især rigtigt, hvis indholdet i planen ligger nogenlunde fast allerede i efteråret. Ellers risikerer den politiske debat at ende i skygeboksning eller skræmmekampagner – fx fra store lodsejere. Hvis planen stadig mest består af løse skitser, kan det være klogere at planlægge en proces, der sikrer en betryggende involvering på et senere tidspunkt.

Det kan være hensigtsmæssigt at udarbejde en konkret plan for borgerinvolvering tidligt i 2025, som

dækker de følgende år – eller hele omlægningsprocessen. Mange kommuner vil sandsynligvis informere borgerne om trepartsarbejdet, måske i form af et borgermøde. Her kan borgerne få mulighed for at komme med idéer, forslag og kommentarer til processen. Et borgermøde vil også være en god anledning til at præsentere et udspil til borgerinvolvering for projektets forskellige faser.

En oplagt anledning til at inddrage borgerne kunne være principgodkendelsen af omlægningsplanen i kommunalbestyrelsen. En mulig model kunne være at bede en borgersamling eller et borgertopmøde om råd, inden kommunalbestyrelsen tager stilling til planen. I næste afsnit omtales nogle betingelser for, at sådanne arrangementer kan blive en succes.

Andre anledninger handler om disponering af arealer, der skal omlægges. Nogle arealer vil fortsat skulle anvendes til landbrug i ekstensive former, der kan tilgodese flere formål. Andre skal bruges til skov eller omdannes til vådområder og naturområder, som i visse tilfælde kan gå på tværs af kommuner og muliggøre nye former for friluftsliv eller turisme. Yderligere anvendelser kan omfatte drikkevandsbeskyttelse, vildtforvaltning, forvaltning af kulturmiljøer eller bredere landdistriktudvikling, fx med *tiny houses* for unge eller dyre sommerhuse for udlandsdanskere.

Nogle arealer kan identificeres tidligt, så planprocessen ikke behøver vente på, at den samlede omlægningsplan er klar. Lokale borgere og virksomheder kan inddrages og få mulighed for at sætte præg. Det kan ske gennem en typisk kommuneplanproces, men også ved brug af andre metoder, der giver bedre muligheder for borgerinvolvering – fx Open Space-arrangementer eller idékonkurrencer.

En tredje vigtig borgerrolle er at fungere som kritisk vagthund.

Processen rummer store interesser, konfliktpotentiale og økonomiske midler, hvilket kan føre til myter eller mistillid, selv hvis alt forløber korrekt.

Især da en del af forhandlingerne (med lodsejere, borgmestre og andre aktører) nødvendigvis må foregå bag lukkede døre, er det vigtigt at opretholde tillid til processen. Dette kan gøres med en borgerfølgegruppe, der rapporterer til byrådet og borgerne om budgetter, mål og habilitet. En anden mulighed er en såkaldt "beskikket offentlighed" med deltagelse af 50-100 borgere, der løbende udskiftes. Disse modeller kan kombineres på forskellige måder.

Den deliberative værktøjskasse

De senere års eksperimenter i mange lande har givet os en række nye måder at mødes og samarbejde på – fysisk, online og i blandingsformer – der kan noget mere end det traditionelle borgermøde, hvor borgerne sad på rad og række foran den kommunale talerstol.

De nye rammer og værktøjer åbner for et mere raffineret samspil med borgerne. Kommunen kan på én gang opnå større legitimitet og vigtig styringsinformation, så den finder bedre løsninger, undgår fejl og unødvendige konflikter, samtidig med at borgernes tillid til det kommunale styre vokser. Derved styrkes kommunens mulighed for at træffe beslutninger, der kan føres ud i livet – *Durchsetzungsvermögen*, som tyskerne kalder det.

Borgerne kan engagere sig i forskellige former for samskabelse og deliberation. Men det er vigtigt at huske, at der er forskel på borgere og borgere. Hvis borgerne fx er naboer eller brugere af et bestemt sted, har de sandsynligvis specialviden og synspunkter, der kan gøre beslutningstagerne klogere. Hvis de er udvalgt ved lodtrækning, må

dialogen i højere grad dreje sig om værdier og principper, som netop *ikke* fordrer specialviden, men som ikke desto mindre er tydelige nok til at angive en retning.

I det følgende præsenteres nogle af de nyere rammer og procesværktøjer. Vi vil kun beskæftige os med de fysiske møder – vel vidende at de ofte kan suppleres med onlineformater, bl.a. Go Vocal/CitizensLab, som flere kommuner allerede bruger (se tekstboksen). Listen over deliberative formater er slet ikke udtømmende, og mange findes i forskellige varianter.²

Et fællestræk her er, at deltagerne er med på invitation. Åbne invitationer rummer en risiko for, at de ressourcestærke aktører sætter sig på det hele. Erfaringen tyder desuden på, at deltagerne oplever det som mere forpligtende, hvis borgmesteren har bedt dem om at deltage på vegne af kommunens borgere – det opleves som en slags borgerligt ombud.

Borgerfølgegruppen

Kommunen kan nedsætte et udvalg af borgere, der følger kommunens politiske og forvaltningsmæssige aktivitet i trepartssamarbejdet, jf.

---

² De bl.a. kan studeres nærmere på websitet Action Catalogue, som EU står bag og som der linkes til sidst i pjecen. I OECDs oversigt fra 2020 "Innovative Citizen Participation and New Democratic Institutions" gennemgås fx også den hollandske model G1000 og det østrigske Bürgerrat (The Citizens' Council) som relevante i tilsvarende sammenhænge. Se i ions_339306da-en/full-report/component-6.html#chapter-d1e2190

§ 17, stk. 4 i den kommunale styrelseslov.

Udvalget skal have et kommissorium, der definerer dets opgaver og rammer. Man kan i princippet give gruppen mulighed for at tage stilling til alle spørgsmål, men man kan også give den en afgrænset kontrolopgave, så gruppen ikke får indirekte ansvar for de beslutninger, som kun kommunalbestyrelsen kan træffe. Opgaven er i så fald vagt-hundens – at vurdere, hvornår der er behov for offentlig diskussion, og om bestemte forhold bør undersøges nærmere og uafhængigt.

Udvalget kan få samme adgang til information om trepartssamarbejdet som kommunalbestyrelsen (bortset fra oplysninger, der ikke lovligt kan deles med ikke-medlemmer af kommunalbestyrelsen). De kan også få mulighed for at stille mundtlige og skriftlige spørgsmål til forvaltningen.

Udvalget kan være så stort eller lille, som det ønskes – fx 8-12 medlemmer. Det kan bestå udelukkende af borgere, der ikke er medlemmer af kommunalbestyrelsen, eller blandes med kommunalpolitikere. Det kan nedsættes for fx to år ad gangen, evt. med løbende udskiftning af medlemmer.

En hel del kommuner har et grønt råd, og det kan overvejes/drøftes med rådet, om det kan påtage sig en sådan kontrolopgave, og om det i givet fald skal suppleres for at sikre bredden.

Alternativt kan man lade lokale foreninger indstille et medlem. Der kan fx være tale om erhvervsorganisationer, handelsforeninger, fagbevægelsen samt repræsentanter for idræts- og fritidsliv, turisme mv., der ikke allerede er sikret indflydelse via DN, L&F eller Kystvandrådene. Evt. kan et par pladser besættes efter offentligt opslag. Under alle omstændigheder skal medlemmerne være habile, sammensætningen alsidig, og udpegningen skal foregå på en gennemsigtig måde.

Borgersamling

Borgersamlingen er udviklet med inspiration fra den canadiske model *Citizens Assembly*, som er en af de mest anvendte inddragelsesmetoder både i Danmark og internationalt. Konceptet er ikke særlig fast defineret.³ Typisk vil en borgersamling på kommunalt plan bestå af 24-46 deltagere, der er udvalgt efter en særlig metode, der gør dem

---

³ I Mandag Morgens undersøgelse af danske borgersamlinger defineres borgersamlinger simpelt hen som "en demokratisk inddragelsesproces, hvor en samling af repræsentativt udvalgte borgere i fællesskab udvikler anbefalinger til politikere." jf. Mandag Morgen 20. januar 2025. En mere omfattende og krævende definition findes i OECD rapporten *Innovative Citizen Participation and New Democratic Institutions. Catching the Deliberative Wave*. Report. OECD 2020.

repræsentative for kommunens borgere. Borgerne mødes mindst tre gange og mindst tyve timer i alt, før de afleverer deres anbefaling til kommunen. De gentagne møder giver mulighed for at arbejde med tilliden mellem parterne.

Arbejdet vil i denne sammenhæng omfatte en grundig introduktion til princip-omlægningsplanen og forudsætningerne bag den. Det sker gennem oplæg og plancher fra kommunens/trepartens fagfolk, udtagningskonsulenter mv., evt. suppleret med besigtigelse af arealerne. Derefter foregår en grundig drøftelse

i mindre grupper. På samlingens sidste møde udformes en indstilling til kommunen – evt. også en mindretalsindstilling.

En vidtgående model vil være at spørge borgersamlingen, om den vil anbefale kommunalbestyrelsen at vedtage planen. Hvis borgerne bækker op, giver det naturligvis et rygstød i det videre arbejde (afhængigt af, hvor stærk opbakningen er). Men det er omvendt vigtigt, at kommunen ved, hvad der skal ske, hvis anbefalingen forkastes, og at det kommunikeres klart til både borgere og partnere. Som minimum må planen

Go Vocal

20 kommuner bruger allerede Go Vocal's digitale platform - tidligere kendt som CitizenLab.

Platformen kan danne grundlag for et online-fællesskab, der udvikler sig løbende med opdateringer om trepartsprocessen, bidrag fra interessenter og borgere - og evt. inspiration fra andre trepartner.

Informationen kan evt. emneopdeles, så deltagerne - ud over fælles stof - modtager materiale, der interesserer dem særligt.

Platformen kan indsamle og behandle impulser fra borgerne hurtigt. Der kan åbnes for (modereret) debat i bestemte

perioder. I andre tilfælde kan hurtige meningsmålinger eller grundigere surveys hjælpe beslutningstagerne over et dødt punkt. Platformen kan også bruges til at understøtte digitale høringer.

Efterhånden som arbejdet skrider frem, vil mængden af dokumentation vokse og blive uoverskuelig, også for deltagerne. Med platformsløsningen (og dokumentdisciplin) kan de samles et sted og gøres søgbare.

Når man samler kommunikationen med borgerne på en enkelt platform, får alle adgang til de samme informationer i realtid, hvilket minimerer fejl og øger gennemsigtigheden.

sendes til ny behandling i forvaltningen, før den kan principgodkendes af kommunalbestyrelsen. Måske skal de øvrige treparts kommuner også inddrages.

Uanset om man giver borgersamlingen mulighed for at vende tommelfingeren nedad eller ej, bør deltagerne kunne formulere bemærkninger eller deciderede anbefalinger, som forsamlingen derefter kan stemme om. Dermed får kommunalbestyrelsen et konkret materiale at tage hensyn til i sin principgodkendelse og videre arbejde med planen.

Det er et vigtigt krav til en borgersamling, at der er armslængde til den bestillende myndighed (i dette tilfælde kommunen). Kommunikationen med borgerne, herunder diskussionerne på borgersamlingen, skal således faciliteres af en uafhængig part, der ikke selv har interesser i sagen, typisk et konsulentfirma som fx We Do Democracy. Borgersamlingen kan evt. også få mulighed for at vælge en forperson og indkalde alternativ ekspertise.

Rekrutteringen af deltagere sker med en metode, der kaldes *civic lottery*, udviklet af den canadiske organisation MASS LBP og tilpasset til danske forhold af Analyse & Tal. Metoden er beskrevet her: <https://borgersamling.dk/guide>.

Civic lottery kan også bruges i andre af de nævnte modeller.

Borgertopmøde

Borgertopmøde-formatet blev udviklet i USA af organisationen *America Speaks* under betegnelsen "Town Hall Meeting for the 21st Century". Det er anvendt til mange formål og tilpasses løbende efter omstændighederne. I Danmark er det blandt andet brugt af Teknologirådet, der i dag hedder *Democracy x*.

Ved en række arrangementer, afholdt i samarbejde med Danske Regioner, blev ca. 100 borgere placeret ved runde 8-10 personers borde med rødternede duge, som delte en idrætshal op i små, "køkkenbordsagtige" rum.

Et borgertopmøde kan fx afholdes en lørdag over fem timer plus frokost. Deltagerne får normalt på forhånd tilsendt et kort, neutralt introducerende materiale om hovedtemaet. Dette kan suppleres med videoer eller andet digitalt materiale. På selve topmødet introduceres temaerne kort, og der præsenteres forslag, som borgerne kan drøfte og stemme om i slutningen af mødet.

Drøftelserne ved bordene kan modereres af politikere eller embedsmænd, der både fungerer som ordstyrere og vidensressource. I Teknologirådets version blev en medhjælper udstyret med et glas "hold-kæft-bolsjer" og kunne tilkaldes, hvis ordstyreren fyldte for meget. Mødet blev ledet af ansatte

i Teknologirådet (nu Democracy x), men det kunne også varetages af fx borgmesteren.

Sammenlignet med en borgersamling er deltageres involvering i problemerne betydeligt mindre dybtgående. Normalt formulerer borgerne ikke selv forslag til afstemning, selv om det kan være en mulighed.

Den hurtigere og mindre dybdegående form gør det mindre oplagt at bede et topmøde anbefale kommunen at vedtage eller forkaste en samlet plan. Den uafhængighed, der kan give en borgersamling større legitimitet, er ikke en prioritet her. Til gengæld bringer topmødet borgerne tættere på kommunens ansvarlige personer og giver embedsmænd og politikere ufiltreret feedback fra borgerne.

Open Space

Open Space er en effektiv metode til idéudvikling og kan være velegnet til at udvikle projekter for frigjorte arealer. Formatet er udviklet af den amerikanske proceskonsulent Harrison Owen.

Det er enkelt: Deltagerne placeres i en kreds, evt. i koncentriske cirkler med en åben plads i midten. Efter en kort introduktion (agenda-set-

ting) præsenterer deltagerne deres projektidéer og forsøger at engagere de øvrige deltagere i at videreudvikle dem og evt. tage medejerskab.

De interesserede træder ind i centrum og skriver deres navn og projektidé på en post-it-seddel, som de derefter hænger op på en væg. Derefter præsenterer de kort sig selv og idéen for forsamlingen.

Projektforslagene behøver ikke være detaljerede, men skal blot udtrykke en idé eller strøtanke. Den, der præsenterer projektet, fungerer som ordstyrer og har ansvar for at opsummere og evt. visualisere de vigtigste pointer.

Når væggen er fyldt med idéer, vælger deltagerne, hvilke projekter de vil bidrage til, og der oprettes workshops omkring de valgte emner. Hver workshop varer typisk 90 minutter, og der afholdes mindst to sessioner i forlængelse af hinanden.

Kommunen kan møde op med fagfolk, kortmateriale og AI-baserede værktøjer, der kan visualisere projektidéer.⁴ Deltagerne kan også trække på kommunens øvrige ressourcer under udviklingen.

I stedet for rekruttering via *civic lottery* opfordres interesserede borgere til at melde sig via kommunens sociale medier. Kommunen kan også kontakte relevante institutio-

---

⁴ Fx SketchUp, Planner 5D, Archigan og/eller Figma/Diagram (plugin)

ner og miljøer samt sikre, at ansatte med specialviden deltager på lige fod med borgerne.

Ved arrangementets afslutning præsenteres projektidéerne for forsamlingen, som kan give tilkendegivelser. Kommunen fastsætter en frist for videreudviklede projektforslag, som udstilles med mulighed for borgerkommentarer, inden kommunalbestyrelsen vurderer deres relevans for den videre planproces.

Idékonkurrence

En anden model er en idékonkurrence, hvor borgere, foreninger og virksomheder i kommunen kan indsende projektforslag. Dette kan kombineres med workshopdage, hvor sagkyndige – eventuelt suppleret med AI-værktøjer – hjælper deltagerne med at konkretisere deres idéer.

Resultaterne af idékonkurrencen bør vægtes i den efterfølgende planlægning. Dommerpanelet bør inkludere kommunale ledere og suppleres med fagfolk som arkitekter og landskabsplanlæggere, der kan vurdere bæredygtighed og design.

En spændende model, *Byg Det Op*,

blev udviklet i samarbejde mellem Dansk Arkitektur Center og DR. Borgergrupper foreslog arkitektoniske løsninger til tomme arealer, og de fire bedste projekter modtog økonomisk støtte og bistand fra arkitekter. Projekterne blev realiseret i bl.a. Slangerup og Lemvig.

Denne tilgang kan understøttes af lokale midler eller eksterne fonde, der tilbyder finansiering til sådanne aktiviteter.⁵

Beskikket Offentlighed

Beskikket Offentlighed er en model, hvor en gruppe borgere – fx 100 personer – følger en offentlig proces over en længere periode, typisk et år. Gruppen sammensættes repræsentativt ved lodtrækning for at sikre, at den afspejler borgerne som helhed.

Formålet med modellen er at fungere som en "kvalificeret vagthund." De udvalgte borgere får adgang til beslutningsprocessen, hvor de kan stille spørgsmål til de involverede aktører og anmode om udredninger af udfordringer og problemstillinger. Dette giver dem mulighed for at forstå komplekse fakta, forløb, dilemmaer og sammenhænge. Der-

---

⁵ Lokale- og Anlægsfonden kan være en vigtig partner her. Nordea-Fonden har flere støttefaciliteter, der kan være relevante, og som også kan søges af fx kommuner til udviklingsprojekter. Novo Nordisk Fonden ventes i løbet af februar 25 at færdiggøre sine kriterier for, hvordan den vil støtte landskabsudvikling under treparten.

udover kan de udtrykke deres holdninger over for beslutningstagere og medier.

Sammenlignet med en borgerfølgegruppe har Beskikket Offentlighed en stærkere legitimitet, da gruppen ikke består af personer fra det lokale *establishment*, men er sammensat repræsentativt. Modellen inddrager desuden flere borgere, så viden om processen spredes til og via deltagerne. Dette bidrager til at forebygge mistillid og misforståelser blandt lokale opinionsdannere.

Deltagerne mødes fysisk to lørdage i løbet af perioden, hvor de introduceres til sagen og møder nøglepersoner fra processen. Resten af arbejdet foregår primært online via et dedikeret website. Her kan deltagerne debattere, stille spørgsmål til politikere og embedsfolk, finde opdateret information og dele relevant materiale. Gruppen opfordres til at deltage aktivt i den offentlige debat og bringe deres viden i spil uden andre begrænsninger end dem, der følger af respekt for fakta og processens kompleksitet.

Fordelene ved modellen er mange. For deltagerne giver den mulighed for et overskueligt og meningsfuldt engagement. De kan påvirke beslutningstagere gennem kvalificerede spørgsmål. Beslutningstagere får på deres side adgang til et bredt spektrum af borgerperspektiver og kan

modvirke mistillid og misforståelser i lokalsamfundet. Den hyppige udskiftning af deltagere betyder, at flere hundrede borgere fra alle dele af kommunen får indsigt i processen og evt. stå på mål for den.

Det er omvendt en udfordring ved modellen, at der løbende skal introduceres nye deltagere, hvilket kræver ressourcer.

Kommunikation om borgerinvolvering

Der skal skabes tiltro til, at politikere og embedsfolk lytter til borgernes synspunkter og behandler deres inputs med respekt. Det må gerne kommunikeres lidt demonstrativt: En udstilling på Rådhuset, et ekstraordinært kommunalbestyrelsesmøde eller hvad der nu passer i sammenhængen. *Don't tell it - show it.*

Og pas på med retorikken. Undgå at skabe det indtryk, at kommunen uden videre vil følge borgernes synspunkter. Det vil folk hverken tro på eller være særlig trygge ved. Kommunen - og evt. konsulenter - må ikke love mere indflydelse end kommunen er parat til at give fra sig.

Det behøver ikke at være særlig meget. Det er helt legitimt at efterlyse ideer eller råd, også selvom man

ikke følger dem - så længe der er en rimelig balance mellem det man beder borgerne om og den energi kommunen selv ofrer på sagen. Folk ved godt, at politikerne er ansvarlige og har et helt andet mandat end deltagerne i en borgerfølgegruppe, borgersamling, borgertopmøde osv.

Når det er sagt, vil det naturligvis styrke tilliden til kommunen og engagementet i den store arealomlægning, hvis rigtige levende borgere får mulighed for at sætte synlige spor i landskabet.

Inspirationsskilder & mulige hjælpere

Danske firmaer/organisationer, der faciliterer borgerinddragelse:

Analyse & tal:
<https://www.ogtal.dk>

Center for Borgerdialog:
www.centerforborgerdialog.dk

Dansk Kommunikation:
www.konsensusmaskinen.dk

Democracy X (tidl. Fonden Teknologirådet og DeltagerDanmark)
<https://www.democracyx.dk/>

Go Vocal, Danmark (tidl. CitizensLab) <https://www.go-vocal.com/dk/platform>

We Do Democracy <https://www.wedodemocracy.com/>

Tænk tanken Mandag Morgen:
<https://taenketanken.mm.dk>

Følgende udenlandske websider om medborgerdemokrati er inspirerende at besøge:

Action Catalogue:
<http://actioncatalogue.eu/>

Kettering Foundation <http://www.kettering.org/>

MASS LBP <https://www.masslbp.com>

National Issues Forum:
<http://www.nifi.org/>

Everyday Democracy; <http://www.everyday-democracy.org/>

Polismodellen: <https://compdemocracy.org/>

Loomio: <https://www.loomio.com/>

My Country Talks: <https://www.mycountrytalks.org/events/deutschland-spricht>

Democracy R&D <https://democracyrd.org/>

Følgende bøger/artikler introducerer og drøfter moderne inddragelsesteknikker:

Innovative Citizen Participation and New Democratic Institutions. Catching the Deliberative Wave. Report. OECD 2020

The Impacts of Democratic Innovations. Vincent Jacquet et al. Downloades på <https://ecpr.eu/>

How deliberation makes better citizens: The Danish Deliberative Poll on the euro. Vibeke Normann Andersen og Kasper Møller Hansen

The Deliberative Handbook. Strategies for Effective Civil Engagement In 21st Century. Gastril og Levine.

Large Group Interventions. Barbara B. Bunker og Billie T. Alban.

Democratic Innovations: Graham Smith

Open Space Technology. Harrison Owen. <https://openspaceworld.org/wp2/hho/about-harrison-owen/>

Bred og god vidensbase drives af Center for Borgerdialog: <https://centerforborgerdialog.dk/aktuel-forskning-og-viden-borgerdialog/>

Denne pjece er skrevet af **Henrik Hjortdal** og **Jacob Andersen** for Dansk Samtale.

Henrik er tidligere chef for Statens Center for Kompetence- og Kvalitetsudvikling og mangeårig hovedkraft bag FORUM for fremtidens offentlig styring og ledelse. Jacob er bestyrelsesformand i Communico, tidligere formand for Demokratiskolen og forfatter til bl.a. Fra folkestyre til fællesstyre, Politik med borgere og Tillid i Danmark 2024.

Udgiver: Dansk Kommunikation.
Bredgade 25D, 1260 København K

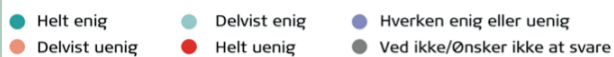
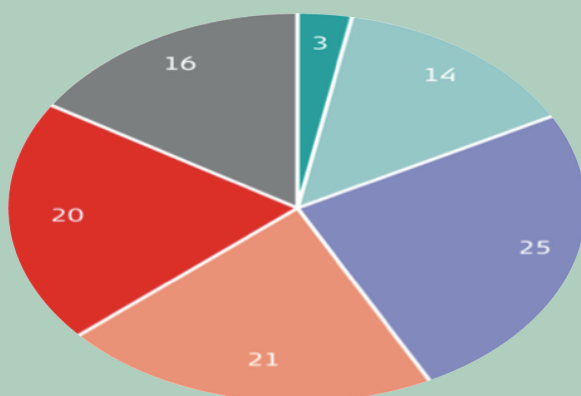
Pjecen kan frit hentes på

<https://drive.google.com/file/d/11oywUYq9toSSgdm-roLGYxb5R3qGKurMo/view?usp=sharing>

Januar 2025

ISBN: 978-87-92610-03-4

Dialog med kommunen

Spørgsmål: Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn: Den politiske ledelse i min kommune er som regel god til at gå i dialog med borgerne i kommunen, når der skal træffes vigtige beslutninger. Antal svar 5.725.

Kilde: Tillid i Danmark 2024. TrygFonden.